


Günümüz Dünyasında Kadın Düşmanlığı (Mizojini) ve Görünümleri

Misogyny and Its Appearances in Today's World

Yaşar Suveren ^{1*} 

¹ Sakarya Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Sakarya, Türkiye, ysuveren@sakarya.edu.tr

Article Info/Makale Bilgisi

Received/Geliş:

26.09.2022

Accepted/Kabul:

09.10.2022

Online/Çevrimiçi:

30.12.2022

*Corresponding Author

*Sorumlu Yazar

Öz: Bu çalışma günümüz modern dünyasında kadın düşmanlığının (mizojini) açık ve örtülü biçimlerini önemli bir toplumsal sorun olarak görmektedir. Toplumsal-tarihsel deneyim ve bilimsel pratik, önyargıların, ayrımcılığın ve nefret suçlarının açık biçimlerini uzun bir süredir tanımlayabilmiş ve bu konu ve sorunlar hakkında hatırı sayılır bir bilgi de üretmiştir ancak yine de bireylere önyargılı örtülü bakış açıları aşılayan sosyalleşme süreçleri nedeniyle bunun farkında olmayan failler ve elbette bunun kurbanları da bulunmaktadır. Bu nedenle, bu çalışma esas olarak, kadın düşmanlığı olgusu etrafında kadınlara karşı önyargı, bilinçli ve bilinçsiz/örtülü önyargı ve nefret konularını ele almaktadır. Kadın düşmanlığı ya da kadın korkusu olarak da tanımlanan 'mizojini', erkek egemen toplumlara binlerce yıldır eşlik eden bir ideoloji ya da inanç sistemi olarak işlev görmektedir ve kadınların güç ve karar alma mekanizmalarına sınırlı erişimine neden olarak onları daha düşük konumlara yerleştirmektedir. Mizojini, mitolojide, bilimde, dinde, sanatta vb. pek çok alanda "dünyanın en eski önyargısı" olarak da tanımlanmaktadır. Bu alanlardaki söylem ve pratiklerle pekiştirilen ve meşrulaştırılan kadın düşmanlığı, kadına yönelik ayrımcılık ve önyargıları içermekte, toplumsal statüsünü ve değerini düşürmekte, onları birer tehdit olarak algılamakta ve kadınları geleneksel doğurganlık ve diğer aile içiyle sınırlı rollere hapsedmektedir. Günlük yaşamdan sanata, edebiyattan bilime, sağlıktan çalışma yaşamına, eğitimden hukuka, sinemadan popüler kültüre pek çok alanda kadın düşmanlığı örtülü olarak nasıl ifade ediliyor? Nasıl fark edilebilirler ve ne yapmalı? Bu çalışma genel olarak kadın düşmanlığının açık ve örtülü biçimlerinin dışı vurulma biçimlerini soruşturup açıklığa kavuşturmayı ve kadın düşmanlığının bu biçimlerine karşı nasıl mücadele edilebileceğini ve neler yapılabileceğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Son olarak bu çalışma, kadın düşmanlığını tanımanın ve fark etmenin çeşitli yollarını ele almakta ve onunla mücadele etmek için de bir dizi öneride bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mizojini, Kadın düşmanlığı, Ön yargı, Örtülü ön yargı, Ayrımcılık.

Cite this article/Atıf:
Suveren, Y., Günümüz
Dünyasında Kadın
Düşmanlığı (Mizojini) ve
Görünümleri, Saü Kadın
Araştırmaları Dergisi,
1(1) (2022), 19-36.

Abstract: This study deals with the implicit forms and manifestations of misogyny (women hostility) in today's modern world as a significant social problem. Socio-historical experience and scientific practice have long been able to identify precise forms of prejudice, discrimination, and hate crimes and generate critical information on these issues and problems. However, many individuals are unaware of these prejudices due to the socialization processes that instill prejudiced and implicit perspectives on individuals. For this reason, many individuals are victims and perpetrators of this process. Therefore, this study mainly deals with the issues of prejudice against women, conscious and unconscious/implicit prejudice, and hatred around the phenomenon of misogyny. Misogyny or fear of women, functions as an ideology or belief system that has accompanied male-dominated societies for thousands of years and places women in lower positions by causing limited access to power and decision-making mechanisms. Misogyny can be found in mythology, science, religion, art, etc. It is also defined as "the world's oldest prejudice" in many areas. Misogyny, reinforced and legitimized by discourses and practices in these fields, includes discrimination and prejudices against women, lowers their social status and value, perceives them as a threat, and confines women to traditional fertility and other domestic

roles. How is misogyny implicitly expressed in many fields, from daily life to art, literature to science, health to working life, education to law, and cinema to popular culture? How can they be noticed, and what to do? This study aims to explore and clarify the manifestations of explicit and implicit forms of misogyny in general and to reveal how these forms of misogyny can be combated and what can be done. Finally, this study makes several recommendations for addressing and combating misogyny in the various ways of defining and recognizing it.

Keywords: Misogyny, Women hostility, Prejudice, Implicit prejudice, Discrimination.

1. Giriş

Kadın düşmanlığı ya da kadın korkusu olarak da tanımlanan “mizojini”, erkek egemen toplumlara binlerce yıldır eşlik eden bir ideoloji ya da inanç sistemi olarak işlev görmekte ve kadınların güç ve karar alma mekanizmalarına sınırlı erişimine neden olarak onları daha düşük konumlara yerleştirmektedir. Mizojini, mitolojide, bilimde, dinde, sanatta vb. pek çok alanda “dünyanın en eski önyargısı” olarak da tanımlanmaktadır (Işık, 2018; Baydar ve ark.; Holland, 2019). Bu alanlardaki söylem ve pratiklerle pekiştirilen ve meşrulaştırılan kadın düşmanlığı, kadına yönelik ayrımcılık ve önyargıları içermekte, kadınların toplumsal statüsünü ve değerini düşürmekte onları birer tehdit olarak algılamakta ve kadınları geleneksel doğurganlık ve diğer aile içiyle sınırlı rollere hapsedmektedir. Kadın düşmanlığının bir başka boyutu ise erkeklere kadınlardan daha fazla saygı duymayı, itibar etmeyi ve onları önemsemeyi içerirken kadınları ve kadınsı özellikleri zayıf ve savunmasız bulma eğilimidir. Kadın düşmanlığı erkeklerde daha yaygın olmakla birlikte, kadınlarda diğer kadınlara ve hatta kendilerine karşı da ortaya çıkabilmektedir. Kadınlarda kadın düşmanlığı, ataerkil güç ve/veya onay kazanmak için kadın kimliğinden vazgeçilmesi olarak da ortaya çıkabilmektedir.

Kadın düşmanlığı, kadın şüphesinden kadına yönelik şiddet eylemlerine kadar uzanan, kadınları aşağılama ve yıldırma tutum ve eylemlerini içerir. Kadın düşmanlığı elbette yeni bir olgu değildir ve ataerkilliğin tarihi ve çeşitli mitlerle kayıtlıdır. Örneğin, kadınlara yönelik korku ve şüphelerin önemli kaynaklarından birisi Âdem ve Havva anlatısıdır. Havva'nın şeytan tarafından ayartıldığı ve onun da Adem'i ayarttığı söylemine paralel olarak, kadın hem zayıf hem de kandırılmak için yetersiz bir erkek olan Adem'i baştan çıkarma potansiyeline sahip bir varlık olarak görülmektedir. Dolayısıyla dinsel bir anlatı tarafından da meşrulaştırılan kadın düşmanlığı, kadınların itaat etmesi gerektiği inancını da beraberinde getirmiştir. Mitik ve dini bir görünüme bürünen bu inançla kadınların dezavantajlı bir toplumsal konuma yerleştirilmesi kolaylaşmıştır (Altun, 2018; Dur, 2018; Işık, 2018; Öçal, 2019).

Özetle kadın düşmanlığı, kadınlara yönelik nefret, düşmanlık, ayrımcılık, kadınları geleneksel rollere zorlayan ve etkinliklerini sınırlayan korku, şüphe, güvensizlik gibi tutumları içerir. Bunun yansımaları Orta Çağda cadı avı şeklinde kadınların cezalandırılması iken, günümüzde kadına yönelik fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel ve toplumsal şiddet ve tecrit edilme gibi farklı biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. Şiddetin yanı sıra kadınların cinsiyetleri nedeniyle ayrımcılık, aşağılanma, nesneleştirme gibi söylem ve pratiklerle karşılaşmaları, yeterlilik algılarını, depresyon düzeylerini ve benlik saygılarını olumsuz yönlerde etkileyebilmektedir. Yine kadın düşmanlığının bir yansıması olarak şiddete maruz kalmış kadınlarda, işe yaramadığını düşünme, korku, mutsuzluk, uykusuzluk, değersizlik gibi belirtiler şiddet görmeyen kadınlara göre daha sık görülmektedir.

Peki, günümüzde kadın düşmanlığının durumu ve görünümleri nelerdir? Bunların nasıl farkında olabiliriz? Açık kadın düşmanlığı varlığını sürdürüyor olsa da, birçok durumda ‘siyasi doğruculuk’ adına veya başka türlü nedenlerle kadın düşmanı tutumlar gizlenebilmekte ya da örtülü bir biçimde dışa vurabilmektedir. Açık kadın düşmanlığı hâlâ çok önemli bir sorun olarak var olmakla birlikte, örtülü veya dolaylı kadın düşmanlığı da kadınlara karşı bir tehdit ve ayrımcılık biçimi olarak varlığını sürdürmektedir. Özellikle artık yaşamlarımızın ayrılmaz bir parçası olan sanal ortamlar başta olmak üzere, günlük yaşamdan sanata, edebiyattan bilime, sağlıktan çalışma yaşamına, eğitimden hukuka, sinemadan popüler kültüre pek çok alanda kadın düşmanlığı örtülü olarak nasıl ifade ediliyor? Nasıl fark edilebilirler ve ne yapmalı? Bu makale genel olarak kadın düşmanlığının açık, ancak ağırlıklı olarak da örtülü biçimlerinin dışa vurulma biçimlerini soruşturup açıklığa kavuşturmayı ve kadın düşmanlığının bu biçimlerine karşı nasıl mücadele edilebileceğini ve neler yapılabileceğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

İnsanlar bilinçli olarak başkalarına karşı kesinlikle bilerek ve isteyerek nefret suçu işlemeye kalkışmayacaklarına inanabilirler. Ancak bireyler çoğu kez davranışlarını bilinçsizce etkileyen örtülü önyargılara da sahip olabilirler (Suveren, 2022). Toplumsal-tarihsel deneyim ve bilimsel pratik, önyargıların, ayrımcılığın ve nefret suçlarının açık biçimlerini uzun bir süredir tanımlayabilmiş ve bu konu ve sorunlar hakkında hatırı sayılır bir bilgi de üretmiştir ancak yine de bireylere önyargılı bakış açıları aşıl原因 sosyalleşme süreçleri nedeniyle bunun farkında olmayan failer ve elbette bunun kurbanları da bulunmaktadır. Bu nedenle, bu çalışma esas olarak, kadın düşmanlığı olgusu etrafında kadınlara karşı bilinçli ve bilinçsiz/örtülü önyargı, ayrımcılık ve nefret pratiklerini ele almaktadır. Çalışma, kadın düşmanlığının açık ve örtülü biçimlerini tanımlamanın ve fark etmenin çeşitli yollarını ele almayı ve onunla mücadele etmek için de bir dizi öneride bulunmayı amaçlamaktadır.

2. Yöntem ve Kuramsal-Kavramsal Yaklaşım

Mevcut makale, ağırlıklı olarak açık ve örtülü önyargı, kadın düşmanlığı, nefreti ve ayrımcılığı üzerine odaklanmış çalışmalara dayalı literatür taraması yöntemine dayalı olarak yazılmıştır. Kuramsal-kavramsal bağlam olarak ise temelde çift değerli (ambivalent) cinsiyetçilik yaklaşımından yararlanılmıştır.

Savigny (2020), kadın düşmanlığının cinsiyetçiliğin çok daha şiddetli ve yerleşik bir ifadesi olduğunu ileri sürmektedir. Hem kadın düşmanlığı hem de cinsiyetçilik, ayrımcılık bağlamında sıkı sıkıya ilişkilidir ve bunlar ataerkil sistemlerden kaynaklanmaktadır. Savigny'nin kadın düşmanlığı ve cinsiyetçilik üzerine gerçekleştirdiği araştırma bulgularına dayanarak, Connor ve arkadaşları (2018), çift değerli cinsiyetçilik yaklaşımının cinsiyetçiliğin antipati ve öznel iyilikseverliği (benevolence) içeren iki boyutluluğuna dikkat çekerler.

Connor ve arkadaşları (2018), düşmanca cinsiyetçiliğin (hostile sexism) cinsiyet hiyerarşisine tehdit oluşturan kadınların (örneğin feministler) düşmanca gözden çıkarılmasına karşılık geldiği için ayrımcılığın klasik sınıflandırmalarıyla eşleştiğini gözlemlemişlerdir. Kadınlara yönelik hâkim olumsuz algının göstergeleri arasında, ‘bir şeyleri takdir etmeyi bilmeyen’, ‘kolayca hoşnut olmayan’ ve ‘erkekler üzerinde egemenlik kurmaya çalışan’ gibi kalıpyargı unsurları bulunmaktadır. Bu unsurlarla birlikte düşmanca cinsiyetçiliğin aşırı manipülatif bir tutum ve algıya tekabül ettiği de ileri sürmektedirler (McMahon & Kahn, 2015; Connor ve ark., 2018).

Çift değerli cinsiyetçilik yaklaşımının diğer yönü ise iyiliksever cinsiyetçiliktir (benevolent sexism). Connor ve arkadaşları (2018) iyiliksever cinsiyetçiliğin, kadınları klişe ve sınırlı rollerde karakterize etmeye dayalı, ancak genellikle algılayanın bakış açısından öznel olumlu duygular üreten, kadınlar üzerinde birbiriyle ilişkili bir dizi tutum ve algıyı tanımladığını belirtmişlerdir. İyiliksever cinsiyetçilik, ‘ev hanımları’ gibi sınırlı ancak geleneksel cinsiyet rollerini benimseyen kadınlara ‘sevgi bahşeder’. McMahon ve Kahn (2015), iyiliksever cinsiyetçiliğin kadınları bir podyum veya vitrin süsü gibi karakterize ederek sunduğunu ve onların “doğasında bulunan” ‘savunmasızlık’, ‘ahlaklılık’ ve ‘safılığı’ vurguladığını belirtmektedir. Bu tür bakış açıları, ‘zayıfları ve sevilenleri’ koruma ihtiyacından, buna karşılık gelen cinsiyet çeşitliliğine duyulan ihtiyaçtan ve heteroseksüel yakınlık girişiminden doğar. Bu nedenle, iyiliksever cinsiyetçilik pozitif bir şeymiş gibi görünmesine rağmen, hâlâ kadının toplumdaki ikincil statüsünü pekiştirmekte ve yeniden üretmektedir.

3. Kadın Düşmanlığı: Kısa Tarihsel Arka Plan

Kadın düşmanlığı terimi, kadınlara karşı nefreti tanımlayan eski Yunanca bir kelimedenden (mīsoḡunīā) gelmektedir. Kadın düşmanlığının tarihsel arka planını açıklamak için antik mitolojilere odaklanılmakta ve kadın düşmanlığının kökleri antik Yunan mitolojisine kadar takip edilmektedir (Chaudhury ve ark., 2017; Rosen, 2017; Holland, 2019). Buna göre erkekler, kadınlar var olmadan önce Tanrı’nın yoldaşları olarak barış içinde bir arada yaşıyorlardı. Prometheus, Tanrı’dan ateşin sırrını çalana kadar Zeus hiç öfkelenmemişti. Ancak ateşin çalınmasından sonra Zeus, insanları Pandora (hastalık, doğum, ölüm, yaşlılık ve üzüntü dahil tüm kötülükleri dışarı çıkaran bir kutusu olan ilk kadın) ile cezalandırdı (Chaudhury ve ark., 2017). Benzer şekilde, Havva’nın hikâyesinin püriten toplumlardaki kadınları hedef aldığı da ileri sürmüştür (Rosen, 2017). Toplum, kadınları eşlik görevlerini yerine getirdiği için onurlu olarak görüyordu. Ancak, toplumdaki normal işlevlerini kesintiye uğrattıklarında ise onları ‘cadı’ olarak ilân etmiştir. Bu mitolojiden yola çıkan Rosen, kadınların belirli temsil ve görevlerle sınırlandırıldığını belirtir. Bu nedenle cinsiyetçiliğin iki yönünü teşkil eden hem düşmanca hem de iyiliksever cinsiyetçilikte, kadınların kötülüğün nedeni olarak kabul edildiğini ve bu nedenle antik dönem kadınlarının ailenin diğer temsil ya da görevlerinden ziyade sadece eş görevlerinin desteklendiğini belirtmektedir (Rosen, 2017).

Küresel krizlerin de kadın düşmanlığına büyük katkısı olmuştur. Aikat ve arkadaşları (2021), 20. yüzyıldaki krizlerin çoğunun Üçüncü Dünya’da ortaya çıktığını gözlemlemişlerdir. Orta Doğu’nun yanı sıra Doğu, Güney ve Orta Asya, iç savaşlara ve isyanlara yol açan etnik ve dini gerilimlerin bir sonucu olarak sürekli bir kargaşa, savaş veya çatışmalar içinde olmuştur. Ahmad ve Ancil Avoine (2016), bu tür çatışma ve savaşların kadınlara yönelik yoğun cinsel şiddete yol açtığını belirtmişlerdir. Aynı yazarlar, savaşlar sırasında cinsel tacizin, kadınları erkeklerin “gururu/namusu” olarak gösteren ve erkeklerin kadınları korumasını gerektiren ataerkil bir yapının sonucu olduğunu iddia etmektedirler. Buna göre, ataerkil uygarlıklarda toplumsal cinsiyet hiyerarşisi, çoğunlukla kadınların ‘aile haysiyeti’ nin koruyucuları rolüne odaklanan sosyo-kültürel değişkenlerle kurulur (Ahmad ve Ancil Avoine, 2016). Judith ve arkadaşları (2019) ise kadınların çoğu kurumsal prosedüre katılmalarının yasaklandığını gözlemlemişlerdir. Kadınlar, genellikle kurumların nasıl çalıştığını etkilemek için çok az müzakere gücüne sahiptirler ve kurumlar içindeki konumlarını aşağı düşüren yoğun cinsel taciz vakaları bildirmişlerdir. Bu oldukça kısa tarihsel arka plan kadın düşmanlığına dair zeminin derinliğine ve yerleşikliğine işaret etme amacını

taşımaktadır. Bu çalışma ise esas itibarıyla günümüzde açık ve örtülü kadın düşmanlığına odaklanacağı için tarihsel arka plana dair üretilmiş kaynaklara odaklanmak yerine güncel çalışmalara odaklıdır. Ancak tarihsel değerlendirmelerle ilgili çok zengin ve çeşitli çalışmalar söz konusudur (Jane, 2017; Manne, 2017; Holland, 2019; Savigny, 2020).

4. Günümüzde Kadın Düşmanlığının Görünümleri: Sanal Dünya

İnternetin yükselişi ve yaygınlaşması uzun süredir nefret suçlarını çevrimiçi platformlara kaydırması durumdadır ve bu durum çevrimiçi kadın düşmanlığını artırıp pekiştiren sonuçlara yol açmıştır. Collins (2017), kamusal konuşmanın ve müzakerenin temel mantığının çarpıcı biçimde değiştiğini ve dolayısıyla sosyal medyanın belirgin yükselişi ile internetin değişen boyutlarının iktidar/güç ilişkilerine de sirayet ettiğini belirtir. Örneğin, Diaz-Fernandez ve Evans (2019), kadınlar ne zaman sanal veya başka ortamlarda örneğin “sürtük” vb. sıfatlarla damgalanırsa, “sürtük” kelimesinin onları elbette olumsuz etkileyebileceğini belirterek, böyle bir etiketlenmenin, kadınlar, ahlâk ve cinsellik arasındaki korelasyonların yanı sıra uzun bir kadın düşmanlığı ve cinsiyetçilik geçmişiyle de kayıtlı olduğuna vurgu yapar. Bu çerçevede Jane (2017), bir kişinin bir kadına karşı tehdit edici bir mesaj göndermek için interneti kullandığında bunun izini sürmenin imkânsız olmasına rağmen, araştırma bulgularının, cinsiyete dayalı siber nefret olaylarının 1990’ların sonlarından itibaren kademeli olarak arttığını ve 2010’dan sonra ise dramatik bir biçimde yükselişe geçtiğini belirtmektedir. Fakat buna karşın, yakın zamanda Nozza ve arkadaşları (2019), çağdaş toplum ve kültürde kadınların güçlendirilmesine ve cinsiyet eşitliğine yönelik ilerlemeyi hızlandırmak için artan bir çaba olduğunu da gözlemlemiştir. Diaz-Fernandez ve Evans’ın (2019) çevrimiçi kadın düşmanlığının özelliklerine ilişkin araştırma bulguları, özellikle çevrimiçi sosyal medyada kadınlara yönelik dramatik ve çok yüksek seviyelerde yaygınlaşan önyargılardan söz etmektedir. Bilindiği üzere sosyal medya, sözde ‘gerçek’ kimlikler veya sahte anonimlik ‘imkânları’ aracılığıyla, tanınmadan veya izlenebilir olmadan bir grubu hedef almaya imkân ve fırsat sağlamaktadır. Bu nedenle internet, kadın düşmanlığını önemli ölçüde besleyen ve destekleyen bir platform haline gelmiş durumdadır.

Ayrıca, çevrimiçi platformlar ataerkil rolleri pekiştirmekte ve böylece kadın düşmanlığını teşvik etmektedir. Ging ve Siapera (2018), çevrimiçi bağınazlığın yaygınlaşması ve yoğunlaşmasıyla birlikte, internetin toplumsal cinsiyet sorunları için yeni bir savaş alanı haline geldiğini öne sürmektedir. İnternet kullanıcılarının sayısı arttıkça cinsiyetçi gönderiler, kişisel saldırılar, kadın çevrimiçi topluluklarının ‘trollenmesi’ ve siber cinsel suçlar da artış göstermektedir. Örneğin, Lewis ve arkadaşları (2018), 1970’lerin başında ABD’de ve on yıl sonra İngiltere’de başlangıcından bu yana, nefret suçu araştırmalarının sınırlarının, çerçevesinin ve bağlamının değiştiğini öne sürdüler. Kadın düşmanı şiddetin potansiyel bir nefret suç türü olarak bu suç türüne dahil edilmesi, dine, ırka, engelliliğe veya cinsel yönelime dayalı olarak mağdur edilen kişileri içerecek şekilde genişletilmiştir. Easteal ve arkadaşları (2015), cinsel taciz, cinsel saldırı ve aile içi şiddet hakkında toplumsal görüşlerin geliştirilmesinin kritik önemi olduğunu, çünkü ataerkil sosyal normları sürdüren yasal düzenlemelerin yetersiz ve etkisiz olabileceğini öne sürmektedirler. Sonuç olarak, çevrimiçi platformlar ataerkil rolleri teşvik etmektedir ve böylece kadına yönelik nefret suçlarına ilişkin toplumsal bakış açılarındaki olumlu değişim potansiyeline bir engel teşkil etmeyi

sürdürmektedir.

Sosyal medya platformlarının evrimine dayalı olarak *nefret temelli içerik* ile *kabul edilebilir içerik* arasında ayırım yapmak oldukça zordur. Smith ve Gayles (2018) ile Manne (2017), insanların sosyalleşme yoluyla ayrımcı ve önyargılı algıları bilinçsizce nasıl öğrendiğini ve edindiğini açıklamaya çalışmışlardır. Smith ve Gayles (2018), erken yaşlardan itibaren sosyalleşmenin insanları belirli insan grupları hakkında önyargılı düşüncelere, yargılara ve klişelere maruz bıraktığını gözlemlemişlerdir. Zamanla, bu tür algılar kötü biçimlendirilmiş yargılar geliştirilmesine neden olmaktadır. Ancak asıl sorun, insanların diğer insanlar hakkında öğrendikleri düşünce ve akıl yürütme biçimlerinin genellikle eksik veya yanlış olmasıdır. Bu bağlamda Manne (2017), kadın düşmanlığının içine gömülü *erkek dünyası (manosfer¹)* özelliklerini araştırarak bazı sonuçlara ulaşmıştır. Manne (2017), manosfer terimini kadın düşmanlığı ile örtüşen bir algı olarak tanımlamaktadır. Smith ve Gayles (2018) kadın düşmanlığında sosyalleşmenin etkilerini vurgularken, Manne (2017) bunun uzun vadede manosfer ile sonuçlandığını öne sürmektedir. Bu nedenle, kadın düşmanlığı, cinsiyetçilik örnekleri geliştiren toplumsal yapılarda ve ataerkil iktidar normlarında derinden kök salmıştır. Ayrıca, insanların başkalarını yargılama ve onlar hakkında düşünce ve algıları genellikle örtülü kadın düşmanlığı yaratan bireysel davranışları da biçimlendirir.

Örtülü kadın düşmanlığının tezahür etmesinin bir diğer yolu, genel olarak internet ve çevrimiçi sosyal ağlardır. García-Díaz ve arkadaşları (2021), sosyal ağların erkeklere kadınlara karşı nefret suçları işleme cesareti verdiğini söyleyerek, sosyal ağların güçsüz bireylerin yaşamları üzerinde yoğun bir kontrol sahibi olmalarını sağladığını gözlemlemişlerdir. Onlara göre erkekler kadın düşmanlığı yapmak için internetin kadınları taciz etmede sağladığı sosyal mesafe ve anonimlikten yararlanmaktadırlar.

Bailey (2018) ise sosyal medya platformlarının, erkekleri kadınlara karşı öldürme veya tecavüz tehditleri, özel-mahrem bilgilerin ifşa edilmesi ve yoğun çevrimiçi taciz dahil farklı siber suçlar işlemeye teşvik ettiğini iddia etmektedir. Bu bakımdan erkek dünyası, bu tür kadın düşmanı siber nefret, siber mağduriyet ve siber istismar ile çok yakından ilişkilidir. Bu nedenle erkek dünyası, iyiliksever cinsiyetçilik bağlamında söylenirse, erkeklerin kendilerini savunmak için kadınların “savunmasız doğası”ndan yararlanır (Connor ve ark., 2018). Tielage (2019), siber suçlardaki bu tür bir artışın nedenlerini açıklamak için sanal iletişimdeki katılımcı ve müzakereye dayalı yeniliklerin, kamusal alan için ahlaki olanın sınırlarını değiştirerek ve bazı durumlarda bireylerin itibarlarını yargılamak için yeni ahlaki iddialı şemalar geliştirerek yeniden çizildiğini belirtmektedir. Bu nedenle, yeni sosyal medya alanı, bireylerin haklarına, savunmasızlık ve güvenlik değerlendirmesine ve kamusal yaşama katılım ve ifade özgürlüğüne ilişkin yargılara dair fikirleri değiştirmekte ve dönüştürmektedir. Bunların sonucu olarak da feminizm karşıtı bir algıyla, birbirine gevşek biçimde bağlı erkekler ve bir tür erkek kültürü ortaya çıkmakta; nefret suçu normalleşmekte ve böylece toplumda bir yandan açık ve öte yandan tanımlanabilmesi zor olabilen örtülü kadın düşmanlık biçimleri ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, manosfer, daha da radikalleşerek örtülü kadın düşmanlığı yapan kadın düşmanlarını beslemektedir.

¹“Manosfer” terimi Cambridge Sözlük’te şöyle tarif edilmektedir: erkeklerin çıkarları ve haklarıyla ilgilenen, genellikle feminizme muhalefet veya kadınlardan hoşlanmama ile bağlantılı web siteleri ve internet tartışma grupları. Manosferin bazı yanları, kadın düşmanı bir dünya görüşünü teşvik ediyor olarak tanımlanmıştır. Doğal cinsiyet farklılıkları manosferde popüler bir konudur. Bkz. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/manosphere>

Bu yeni sayılabilecek gelişmeler yeni bir dil, jargon ve mecazlar üretmektedir. Özellikle Batı toplumlarında erkekler, ‘Kırmızı Hap’ mecaz ya da benzetmesini benimseyerek/peşine takılarak erkek dünyası alanını giderek genişletmekte ve radikalleştirmektedirler. Van Valkenburgh (2018) *Kırmızı Hapı Almacılığı* (KHA²) şöyle açıklıyor: kırmızı hapı almak, sermaye ya da burjuvazi ile ilgili olabilecek süsleyici özelliklerle erkeklerin kadınları günah keçisi haline getirmesidir. Kırmızı hapı alıcı zihniyete göre kadınlar, umursamaz, sömürücü, fetişleştirici ve kâr amaçlıdırlar. Connor ve arkadaşları (2018) tarafından da açıklandığı üzere, kırmızı hapı almacı zihniyette kadınların değersiz olduğunu imâ ve işaret eden düşmanca cinsiyetçiliğin tam bir karşılığı bulunmaktadır. Dolayısıyla ‘kırmızı hapı alma’nın ahlaki olmayan (amoral) cinsel stratejileri nedeniyle kadınlara yönelik bir tür faydacılık yansımaları haklı gösterilmekte, erkeklerin ekonomik/politik istilacı ve proje ideolojisi olarak neoliberalizmin ve kapitalizmin çelişkilerini yüzeysel olarak değiştirmelerine yardımcı olmakta ve bir ölçüde gizli bir müfredat da yaratmaktadır.

Ging ve Siapera, 2017 Uluslararası Af Örgütü anketini (AIP) değerlendirmişler ve bu çalışmanın bulguları etrafında, dünya genelinde kadınların %41’inin hâlihazırda çevrimiçi tacize ve özellikle yabancılardan yönelen tacize uğradıklarını gözlemlemişlerdir. Buna göre ayrıca bu tür deneyimlerin kadınların fiziksel güvenliklerini de tehdit ettiğini belirtmişlerdir. İtalya’daki kadınların yaklaşık %19’u ve toplam nüfusun %25’i cinsel veya fiziksel saldırıya maruz kalmışlardır (Ging & Siapera, 2018).

Van Valkenburgh’un (2018) kırmızı hapı al çevresi ve olgusu hakkındaki araştırmasına benzer şekilde, Ging (2017) de Web 2.0’den bu yana çeşitli sosyal medya platformlarında belirgin olan düşmanca/zehirli bir anti-feminizm tarzından bahsetmiştir. Çevrimiçi taciz ve siber nefretle ilişkilendirilebilir olsa da, Schmitz ve Kazyak (2016), eylemi tanımlamanın, belirlemenin ve gerçek dünyadaki şiddetle ilişkilendirmenin zor olması nedeniyle yine de kırmızı hap almacılığı örtülü kadın düşmanlığı olarak değerlendirmektedirler. Ging (2017), bu tür toplulukların normalde erkekleri feministlere yönelik sanrılı düşünce ve algıya dayalı hayatlarından ‘kurtardığını’ ve onları birleştirdiğini gözlemlemiştir. Örneğin, Schmitz ve Kazyak (2016), erkek sanatçıların kadınları manipüle etmek için manosferi benimsediklerini ifade etmektedir. Bu nedenle, böyle bir erkek dünyası alanı, insanları fiziksel alanlarda yasadışı olacak nefret suçları işlediklerini fark etmemelerine zemin hazırlar ve kadın karşıtı şiddetin bir tür mecazını üretir.

Fakat her ne kadar nefret suçlarına, kadınlara yönelik açık-örtülü düşmanlık ve ayrımcılığa karşı çeşitli yasal-idari değişiklikler yapılarak, bu düzenlemeler bir yandan kadınları destekler ve güçlendirirken diğer yandan da kadınların yükselişini sınırlayan ve olumsuz sonuçlara yol açan örtülü kadın düşmanlığı içermeleri bakımından iki tarafı keskin bir bıçağa benzetilebilir. Örneğin Valkenburgh (2019), kadınlara yönelik düşmanca ve nefret söylemleri üretmeyi önlemeye yönelik düzenlemelerin kadınları sosyal kısıtlamalardan özgürleştirdiğini ancak,

² “Kırmızı hap”, siyasi görüşlerini sağa kaydıranlar için ortak bir internet terimidir. Günümüzün internet ortamında, “kırmızı hapı al/mak” (İngilizce’de Take Red Pill-TRP) veya “kırmızı haplanmak” ifadesi, sağcı bir siyasi uyanışı belirtmek için çok daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu ifade, ABD eski başkanı Donald Trump veya “erkek hakları” örgütleri gibi konulara adanmış forumlarda sıklıkla kullanılmaktadır.

refah ve zenginlik elde etme konusunda ise onları sınırladığını gözlemlemiştir.

5. Açık ve Örtülü Kadın Düşmanlığının Görünümleri: Algılama Bilinci ya da Farkındalığı

Çağdaş dünyada açık ve örtülü kadın düşmanlığı mevcudiyetini sürdürdüğünden ve çok yaygın olduğundan, bireyleri bu tür saldırılara karşı korumak için sosyal ağlarda nefret söylemini ve saldırganlığını fark etmek ve tanımlamak kritik öneme sahiptir. Menegatti ve Rubini (2017), kimliği baskılayan dil kullanımı yoluyla örtülü kadın düşmanlığı yaratan ‘incelikli yolları’ ele almışlardır. Dickel ve Evolvi (2022) ise, *A Voice for Men (AVfM)*³ ve *Return of Kingdom (ROK)*⁴ web sitelerinin, elbette ki bunların erkek kullanıcılarının, kadınları genellikle fiziksel görünüm, fikir ve davranışları bakımından küçümsediklerini gözlemlemiştir.

Cherry ve Wilcox (2020), kimlik temelli travmalar yaşayan bireylerin genellikle ayrımcı mesajlarla karşı karşıya kaldıklarını, ayrımcılık deneyimlerini meşrulaştırdıklarını ve kendinden nefret etme veya değersizlik duygularıyla sonuçlanabilecek aşağılanmış kişilik veya kimlikleri benimsediklerini dile getirmişlerdir. Fuchs ve Schafer’e (2020) göre, Menegatti ve Rubini (2017) tarafından dilsel soyutlama olarak gösterilen bu tür parodik veya ironik tarz, özellikle siyasal muhaliflerine saldırmaya çalışan Japon internet sağcılarında gözlenmektedir. Diğer küfürlü veya nefret dolu konuşma dili türlerinin aksine, dilsel soyutlama, kimseyle sohbet etmeyi veya sohbet başlatmayı amaçlamaz. Diyalogsuz ve amacı kendisinde olandır (ototeliktir), çünkü örtülü kadın düşmanlığı karşılıklı tweetler, yorumlar ve blog gönderileri geliştirerek diyalojik iletişimi bastırır.

Açık ayrımcı düşünce, tutum ve algılar, örtülü bireysel tutumları daha da güçlendirir, böylece uzun vadede kadın düşmanı tutum ve davranışların gelişimine neden olurlar. Davranış-tutum süreçlerine odaklanan araştırma ve teorilere dayanarak, Regner ve arkadaşları (2019), açık inançların tipik olarak örtülü bireysel önyargıları haklı çıkardığını ve böylece örtülü çağrışımların davranış üzerindeki etkilerini büyüttüğünü öne sürmüşlerdir. Örneğin, Beltran ve arkadaşları (2021), bir erkek amirin görünüşte duymadığı veya yanıt vermediği bir fikre katkıda bulunarak bir toplantıya katılan ancak umursanmayan bir kadın çalışan örneğini verirler. Benzer bir durumda, ne zaman bir erkek çalışan kadınınkine benzer bir fikir önerse, erkek amir bunu genellikle hemen fark eder ve hatta onu över. Bu tür tutum ve davranışlar, Connor ve arkadaşlarına (2018) göre, işyerlerinde düşmanca cinsiyetçilik ile örtülü olarak ilişkilendirilebilen mikro saldırganlıkları tanımlamaktadır. Waseem ve arkadaşları (2017) da örtülü sözlü taciz türlerinin tanımlanmasında zorluklar yaratan benzer araştırma bulguları ortaya koymuşlardır. Sonuç

³ A Voice for Men (AVfM) (Erkekler İçin Bir Ses): Bu oluşum hakkında Wikiwand’da şunlar yazmaktadır: “AVfM, veya AV4M olarak da bilinen A Voice for Men, 2009 yılında Paul Elam tarafından kurulmuş, ABD merkezli, kâr amaçlı bir şirket ve çevrimiçi yayındır. Erkek hakları hareketinin veya “Erkek İnsan Hakları Aktivizmi”nin bir savunucusu, en büyük ve en etkili erkek hakları web sitesidir. Başyazı pozisyonu şiddetle anti-feministtir ve sıklıkla feministleri yanlış sözcü olmakla suçlar. AVfM’nin çalışanları ve katkıda bulunanlar, kurucu dışında ücretsiz gönüllülerdir. Sitede tişörtler, cep telefonu kılıfları ve tatil süsleri satan “Kırmızı Hap Dükkânı” (kırmızı hap memesi olarak adlandırılır) adlı bir çevrimiçi mağaza bulunmaktadır. Site ayrıca maddi bağışları da kabul etmektedir. Dun & Bradstreet’in veri tabanına göre, 2014 itibarıyla AVfM’nin tahmini 120.000\$ yıllık geliri ve bir çalışanı vardı”. Bu oluşumun web sitesi için bkz. <https://avoicemen.com/>

⁴ Return of Kings (ROK) (Kralların Dönüşü): Erkek üstünlüğünü savunan bir oluşum. Bu oluşumun kurucusu hakkında Wikiwand’da şunlar yazmaktadır: “Roosh Valizadeh, Roosh V ve Roosh Vorek olarak da bilinen Daryush Valizadeh, Amerikalı bir blogcu, eski pikap sanatçısı ve alt-right ile bağlantılı yazar. Kralların Dönüşü web sitesi ile Roosh V Forum’un sahibi ve burada kendisi ve başkaları tarafından erkek üstünlüğü konularında makaleler yayınladı. Valizadeh, belirli ülkelerdeki kadınlarla seks yapmayı tartışan bir düzineden fazla seks ve seyahat rehberi yayınladı. Tavsiyeleri, videoları ve yazıları, kadın düşmanlığı suçlamaları, tecavüzün teşviki, anti-semitizm, homofobi ve alt-right ile bağları da dahil olmak üzere yaygın eleştiriler aldı”. Bu oluşumun web sitesi için bkz. <https://www.returnofkings.com/>

olarak, tanımlamadaki zorluk veya belirsizliklerin kendisi, örtülü kadın düşmanlığını geliştirmektedir.

6. Farklı Alanlarda Kadın Düşmanlığının Açık ve Örtülü Görünümleri

Çalışmanın önceki kısımlarında daha çok çevrimiçi kadın düşmanlığına odaklanmış olsak da, şiddetin çevrimdışı açık ve örtülü tezahürleri de vardır ve çevrimiçi ve dışı arasında bir süreklilik de bulunmaktadır ve bu göz ardı edilmemelidir. Ging ve Siopera (2018), sözlü taciz, trolleme, özel/mahrem görüntülerin rıza dışı paylaşımı, cinsel şantaj, siber taciz, photoshop istismarı, fikri mülkiyet korsanlığı, ifşa etme, hackleme ve ddos saldırılarının yalnızca çevrimiçi ortamda değil aynı zamanda çevrimdışı olarak da gerçekleştiğini belirtir. Genellikle, çevrimiçiye kıyasla çevrimdışı olarak gerçekleşenlerin dramatik, yoğun ve ağır sonuçları söz konusudur. Bu nedenle, bu kısımda işyerleri, siyaset, eğitim ve hukuk alanlarında örtülü kadın düşmanlığının nasıl ortaya çıktığına odaklanılacaktır.

6.1 İş Yaşamı

İş yerlerinde kadın düşmanlığının ortaya çıkışının çeşitli biçim ve yolları vardır ve bu nedenle bu kısımda sunulacak literatür ve araştırma bulguları, bu tür örneklerin belirlenmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Örneğin, Girvan ve arkadaşları (2015), kalifiye ve üst konumdaki bir kadınla görüşmeyi bekleyen erkek yöneticiler arasında yaygın örtülü olumsuz algılar bulunduğunu saptamışlardır. Öte yandan, daha kalifiye veya üst konumdaki erkekler, eşit statüde veya ast kadın iş arkadaşlarıyla bir görüşme beklerlerken veya gerçekleştirirken olumlu bir örtülü tutuma sahiptirler. Hunter ve arkadaşları (2016) ise, kadınların başarısının erkekleri tehdit ettiğini gözlemlemişlerdir. Bu nedenle erkekler, hakimiyetlerini pekiştirecek erkeklik tutum veya eylemlerinde birleşmektedirler. Eylem, işyeri de dahil olmak üzere sosyal yapı ve kültürün verili koşulları boyunca gerçekleşmektedir.

6.2 Siyaset

Siyasal alanda örtülü kadın düşmanlığı çeşitli düzeylerde ortaya çıkmaktadır. Smith ve Gayles (2018), siyaset alanı ve ortamlarında örtülü kadın düşmanlığının nasıl ortaya çıktığını anlamak için kirlilik ayrımcılığı teorisine (pollution theory of discrimination) müracaat etmişlerdir. Teoriye göre, dezavantajlı ve marjinal gruplar bir mesleğe girdiklerinde, meslek ve alanın itibarı kısıtlanır, tehdit edilir veya bu kişilerin baskın gruptakilere göre daha düşük niteliklere sahip oldukları düşünüldüğünden alan ve meslek “kirlenir”. Örneğin, Burki (2015), Pakistan’da İslamlaştırmanın doğrudan etkisinin, kadınların kamusal alandaki rollerini sınırlandırmak olduğunu belirtmektedir. Devlet kontrolündeki medya bu tür sansür stratejilerini benimsemiştir. Kurallar, kadınların devlete ait televizyonda görünmeden önce ‘düzgün’ kıyafetler ve başlıklar giymelerini gerektiriyor. Bu örnek, Connor ve arkadaşlarının (2018) kadınları “saf ve ahlâki varlıklar” olarak kabul eden iyiliksever cinsiyetçilik hakkındaki örneğine denk düşmektedir. Smith ve Gayles (2018), kirlilik atfının, marjinal gruplardan insanları yeterlilik standartlarına göre kabul etmek yerine, alan standartları, marjinal gruplardan bireylerin katılımıyla düşürülmekte ve böylece mesleğin standartları da kirlenmektedir tespitinde bulunmaktadır. Bu gibi durumlarda kadınlar, sunulan beceri ve nitelikler yerine kalıp yargılara ve önyargılı bakış açılarına göre değerlendirilirler. Fuchs ve Schafer (2020), bu tür klişeler ve önyargılı algıların uzun vadede, küfürlü dil ve nefret söyleminin sosyal, kişisel ve siyasal

etkileri olabileceği sonucuna varmışlardır. Kişisel düzeyde, Japonya'daki Twitter kullanıcıları sürekli olarak kadın siyasetçilere saldırmaktadırlar. Bu siyasetçiler genellikle şiddetli psikolojik etkilerle karşı karşıya kalırlar. Sözlü taciz fiziksel şiddete ve nefret suçlarına yol açabilse de, sosyal medyada kadın siyasetçilerin katlanmak zorunda olduğu sürekli aşağılayıcı, zarar verici ve taciz edici zemin, siyasetten ayrılma/terk etme kararlarını etkileyebilmektedir. Siyasette kadına yönelik fiziksel veya psikolojik şiddet, kadınların siyasete katılımının önünde çok önemli bir engel olarak görülmelidir.

6.3 Eğitim

Örtülü kadın düşmanlığı sadece siyasal alanda değil, aynı zamanda öğrenciler arasında gizli bir müfredat biçiminde eğitim alanında da kendini gösterir. Hunter ve arkadaşları (2016), mevcut makro ve mikro eşitsizliklerin hem öğrencilerin sosyal yaşamında hem de sınıf içinde tezahür ettiğini, bu tür tutumları öğrencilerin davranışlarında normalleştiren gizli bir müfredat geliştirdiğini iddia etmiştir. Örneğin, sosyalleşmenin ilk aşamalarında çocuklara mesleklerin nasıl sunulduğu büyük ölçüde, büyüdüklerinde dünyayı nasıl göreceklerini de belirlemektedir. Menegatti ve Rubini (2017), liderlerin meslekleri ergenlere veya çocuklara sunma biçimlerinin, uzun vadede dil biçimlerini tanımlayan meslek algıları da dahil olmak üzere mesleklere bakış açılarını etkilediğini savunmuştur. Bu nedenle çocuklar kadınları, eril tanımlı meslekleri üstlendikleri zaman başarılı olarak algılamaktadırlar. Öte yandan, formel işgücü piyasasında kadın ve erkek tanımlı meslekler eşit kabul edilir ve bu nedenle onları elde eden kimseler o kadar da önemli olarak algılanmazlar. Buna uygun olarak, Hunter ve arkadaşları (2016), örtülü müfredatın cinsiyete dayalı eşitsizliklerin devam etmesine neden olduğunu savunmuşlardır. Üstelik bu durum şaşırtıcı bir şekilde, erkek egemen işyerlerine katılan kadın sayısının arttığı, kamusal alanın cinsiyete dayalı eşitsizliklerden arındırılmasının ve kurumların eşitliği teşvik ettiği koşullar altında tezahür etmesine rağmen. Ayrıca Smith ve Gayles (2018), akademik ortamlarda kadınlar arasında kadın düşmanlığı deneyimlerinin de belirgin olduğunu göstererek toplumsal cinsiyet eşitsizliği anlayışının varlığına yönelik bulgulara ulaşmışlardır. Bu tür akademik ortamlarda sadece cinsiyetçilik ve önyargı değil, aynı zamanda öğrencilerin pratik deneyimler kazanmak için çalıştırıldığı veya katıldığı staj vb. erkek egemen profesyonel ortamlarda da yeniden üretilir. Smith ve Gayles (2018) ayrıca, kadınların genellikle kişisel becerilerin ve başarıların göz ardı edildiği ve cinsiyetin ağırlıklı olarak devam eden etkileşimleri ve ilk izlenimleri etkilediği çeşitli ve bazen düşmanca çalışma ortamlarına girip gezinmelerini önermektedir. Bu tür akademik ortamlarda sosyalleşme, çocuklar büyüdükçe aralarındaki kadın düşmanlığının normalleşmesine katkıda bulunur. Bu tür gizli müfredat, çocukların sosyal çevresine ve sınıf ortamına hâkim olan örtülü kadın düşmanlığı geliştirir.

Dilsel soyutlama, aynı zamanda, uzun vadede ayrımcılığı ve cinsiyet eşitsizliğini ve genel anlamda eşitsizlikleri dayatan örtülü bir kadın düşmanlığı biçimidir. Menegatti ve Rubini (2017), dilin, işe alımda benimsenen dilsel ifadeler yoluyla, geleneksel olarak erkek egemen bir meslekte kadınlar arasındaki yetersiz temsili de güçlendirebileceğini vurgulamıştır. Benzer şekilde, Regner ve arkadaşları (2019), karar vericilerin bu tür eşitsizliklerle ilgili inançlarının kadınların başarısını sınırlayabileceğinin altını çizmişlerdir. Bu nedenle, Regner ve arkadaşları (2019) ile Menegatti ve Rubini (2017), okul paydaşlarının örtülü düzeyde toplumsal cinsiyet önyargısı üzerinden hareket edebileceklerini, açık bir düzeyde ise çözüm gerektiren önyargı sorunlarına dikkat etmediklerini

öne sürmektedirler. Bu tür senaryolar altında, kadınların okul ortamında liderlik pozisyonlarına erişmeleri olası değildir ve öyle olduğunda da kadınlar, ayrımcılık ve önyargı ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

6.4 Hukuk

Kadınlar eğitim ve bahsettiğimiz diğer alanlarda olduğu gibi, hukuk alanında da örtülü kadın düşmanlığı ile karşı karşıyadırlar. Girvan ve arkadaşları (2015) otoriter pozisyonlardaki kadınlara yönelik erkeklerden daha fazla örtülü tutum ve algıların mevcut olduğunu gözlemlemişlerdir fakat örtülü cinsiyet kararları ile tutumları arasındaki ilişkiyi değerlendirmemişlerdir. Tecavüz davalarının yasal süreçleri yıllarca askıda tutulabilmektedir. Sonuç olarak hukuk sistemi, nihayetinde kamusal alanda kadınları adaleti güçlendirmek için harekete geçmeye iten anlatılar geliştiren yurttaşları hayal kırıklığına uğratmaktadır. Barratt (2017), geri bildirim forumlarında açıkça gözlemlendiği gibi, kadınların adalet mücadelesinin onaylanmasına ve haklılığına rağmen kamuoyunun duyarlılığının yeterli olmayabileceğinin altını çizmektedir. Kadınların geçerli suç mağdurları oldukları ve yasalara göre saf mağdur olduklarını kanıtlayabildikleri durumlarda bile, toplumsal cinsiyet hakları, kamusal alanda genellikle ilgisizlikle karşılanmaktadır.

7. Sonuç ve Öneriler

Kadın düşmanlığını anlamak ve bunun yol açtığı sorunları fark etmek ve bunlarla mücadeleye yönelik makalenin önceki kısımları, genellikle verili kabul edilen kadın düşmanlığının ve toplumsal cinsiyete dayalı varsayımların toplum genelinde nasıl açık ve örtülü olarak yapılandırıldığını göstermeye çalışmıştır. Bu noktada, öneriler başlığı altında ise ele alınan soruna yönelik farkındalık sağlamak, açık ve örtülü kadın düşmanlığını ortadan kaldırmak veya en aza indirmek için daha önce bahsedilenleri özetlemek ve sorunun çözümüne yönelik bazı önerilerde bulunmak istiyoruz. Fakat bunlara geçmeden önce açık ve özellikle örtülü kadın düşmanlığı, önyargı ve ayrımcılık konusunda ülkemizdeki duruma ilişkin bir saptamada bulunmak istiyoruz. Özellikle Türkiye bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde ve feminist çalışmalarda bu makalede ele alınan konu ve sorunlara dair çalışmalar bulunmakla birlikte özgül olarak ‘kadın düşmanlığı’ kavramsallaştırması ve bunun açık ve örtük biçimleri üzerinden alan araştırmaları veri ve bulgularına dayalı çalışmaların sınırlı olduğunu belirtmek durumundayız. Dolayısıyla aşağıda sıralanacak öneriler olabildiğince güncel ve kapsamlı uluslararası çalışmaların veri ve bulgularına dayalı olmak durumunda kalınarak ortaya konmuştur.

Sosyal medya platformları tarafından benimsenen çevrimiçi algoritmaların değiştirilmesi

İlk öneri, sosyal medya platformları tarafından benimsenen çevrimiçi algoritmaların değiştirilmesiyle ilgilidir. Samghabadi ve arkadaşları (2021), Facebook’un medeni haklara odaklanan denetim raporunu incelemişler ve bu raporda, nefret dolu ve taciz edici içerikle mücadele konusundaki yaklaşımları değerlendirmişlerdir. Raporda, nefret söylemini veya nefret suçlarını tespit eden eksiksiz bir otomasyon sistemini geliştirmenin imkânsız olduğu ve fakat içerikleri denetlemenin de kaçınılmaz olduğu öne sürülmektedir. Buna uygun olarak, Richard-Self (2019), içeriklerin Facebook’a nefret suçu olarak bildirilmesi gerektiğini belirten bariz bir öneride bulundu. Ancak, bildirilen yorum veya gönderilerin Facebook kapsamındaki standart nefret yönergelerine uygun düşüp

düşmeyeceğinin bir garantisi bulunmamaktadır; bu nedenle Facebook'un, nefret söylemi ve suç tanımını, topluluk standartlarını ve yönergelerini güncellemesi gerektiği önerilmektedir. Fuchs ve Schafer (2020) ise Twitter'ı araştırmışlardır; onlara göre, kullanıcıların sosyal medya platformlarında nefret söylemi ve kadın düşmanlığına ilişkin kavrayışlarını derinleştirmek için dilbilim ve 'eleştirel söylem analizi' aracılığıyla Twitter vb. platformların daha derinlemesine ele alınıp değerlendirilmesi hayatidir. Facebook, Twitter ve benzeri platformların nefret suçlarını ortadan kaldırmada gözlemlenen eksikliklerine rağmen, normalleştirilen örtülü kadın düşmanlığını ortadan kaldıracak ya da en aza indirecek yeterli önlemleri alması için bu platformlara sivil baskı yapılarak düzenlemeler yapmaya zorlanması hâlâ kritik önemdedir.

Mevcut yasaların ve mevzuatın değiştirilmesi

İkinci öneri, mevcut yasaların ve mevzuatın değiştirilmesine ilişkindir. Kadınlara yönelik düşmanlık ve şiddetin bir türü olarak nitelenen cinsiyetçi nefret söylemi senaryosunda Sekowska-Kozłowska ve arkadaşları (2022), cezai, cezai olmayan ve diğer yargı yaptırımlarını içeren daha somut hedef odaklı bir yaklaşım önermektedirler. Sekowska-Kozłowska ve arkadaşları, uluslararası insan hakları organlarının ve diğer ulusal-yerel tarafların, ulusal veya yerel düzeyde örtülü kadın düşmanlığı sorununu ele almak için hayati öneme sahip olan özel nefret söylemini ve uygulanması gereken eleştirel yaklaşımların tanımlaması gerektiğine vurgu yapmaktadırlar. Özetle, görüntüye dayalı istismarla ilgili zararların mevzuatta uluslararası tanınırlık kazandığını, ancak metne/yazıya dayalı istismardan kaynaklanan sorunlara ise aynı şekilde yaklaşılmadığını öne sürmektedirler (Sekowska-Kozłowska ve ark., 2022). Bu nedenle, mevzuat, siyasal ve eğitim alanları bağlamında nefret suçlarını ele alacak şekilde ayarlanmalı ve düzenlenmelidir.

Örtülü kadın düşmanlığının değerlendirilmesine yönelik araştırmaları geliştirebilecek gerekli araçların benimsenmesi ve kullanımı

Üçüncü öneri, örtülü kadın düşmanlığının değerlendirilmesine yönelik araştırmaları geliştirebilecek gerekli araçların benimsenmesi ve kullanımıyla ilgilidir. Barron ve arkadaşları (2022), Örtülü Çağırışım Testi'nin (ÖÇT)⁵, örtülü stereotiplerin etkilerini anlayarak çeşitli çalışma alanlarında yine örtülü kadın düşmanlığını değerlendirmek için kullanılacak etkili bir araç olduğunu öne sürmektedirler. Barron ve arkadaşları (2022), öğretmenlerin geleneksel cinsiyet rollerinin öğrencilerinin akademik değerlendirme ve nihai değerlendirme ölçütlerini önemli ölçüde etkileyebileceğini göstermişlerdir; matematik performansındaki cinsiyet farkını yoğunlaştırmak ve kızları 'daha az zorlu lise türlerini' seçmeye teşvik etmek gibi. Bu nedenle ÖÇT, örtülü kadın düşmanlığı önlemleri ve yaklaşımlarının geliştirilmesine katkıda bulunabilecek ve mikro saldırganlıkların etkilerini değerlendirmek için gerekli ve önemli bir araçtır.

Etkili danışmanlık/rehberlik ve farkındalığı artırma yoluyla mikro saldırganlıkları çözüme

Dördüncü öneri, etkili danışmanlık/rehberlik ve farkındalığı artırma yoluyla mikro saldırganlıkları çözüme ilgilidir. Barthelemy ve arkadaşları (2016), kurumların toplumsal cinsiyete yönelik mikro saldırganlık ve cinsel

⁵ Örtülü Çağırışım Testi (ÖÇT), bireyin kavramları iki kategoriye ayırması için geçen süreyi ölçerek bilinçdışı tutumları, otomatikleşen tercihleri ve gizli/örtülü önyargıları ortaya çıkarmayı amaçlayan psikolojik bir testtir.

taciz konusunda danışmanlık ve eğitim sağlamaları gerektiğinde ısrar etmektedirler. Özellikle öğretmen ve öğretim üyelerinin kadınlara yönelik tutumlarında farkında olmadan veya bilinçsizce nasıl davranabildikleri konusunda eğitilmelidirler. Buna uygun olarak, Cheng ve Yang (2015) ayrıca öğretmen ve öğretim üyelerinin eğitim ve öğretimde kalıplaşmış cinsiyetle ilgili zihinsel ve davranışsal tutumlar konusunda da öz-farkındalık geliştirmeleri için kendi deneyimlerini eleştirel bir gözle değerlendirmeleri gerektiğinde ısrar etmektedirler. Yeni mevzuatın kabul edilmesinin veya mevcut mevzuatın değiştirilmesinin Latin Amerika’da psikolojik, fiziksel ve ekonomik şiddet içeren davranışlara karşı koymak için yaygın olarak kullanılan bir strateji olduğunu belirtilmektedir (Bates ve ark., 2019; Krook & Restrepo Sanín, 2019).

Çeşitli siyasi ve feminist gruplarda kadın düşmanlığına ilişkin mevcut önlemlerin yeniden değerlendirilmesi

Beşinci öneri, çeşitli siyasi ve feminist örgütlenmelerde kadın düşmanlığına ilişkin mevcut çabaların yeniden değerlendirilmesiyle ilgilidir. Krook (2017), ilk adımın birden çok ilkeye dayalı beyanlar çıkarmak ve siyasette kadına yönelik cinsel taciz ve şiddet faillerine sıfır tolerans politikası başlatmak için parti içi düzenlemeleri gözden geçirmek olduğunu belirtir. Öte yandan Frickel ve arkadaşları (2015), Reddit gibi görece heterojen forumlarda ve diğer aşırı siyasi alanlarda anonim bir alternatif-sağ (*alt-right*)⁶ aktivist grubunun var olduğunu varsaydılar. Eğer böyle bir hipotez geçerli kabul edilirse, Dignam ve Rohlinger (2019), bir Reddit alanındaki özgürlükçü, etkin ve etkili kullanıcıların sermayelerini çeşitli çevrimiçi alanlarda kadın düşmanı tutumlara karşı kullanabileceklerini ve böylece küresel haklar hareketinin örgütsel yeteneklerini güçlendirebileceklerini öne sürdüler.

Siyasal parti kurumsallığı içinde ise örneğin, Krook (2017), Kanada’daki Liberal Parti’nin ve Güney Afrika’daki Afrika Ulusal Kongresi’nin (ANC) bunu cinsel taciz vakalarına karışan zafiyet sahibi parti lider ve yöneticilerini görevden alarak başardığını belirtti. Krook (2017), siyasette kadına yönelik çeşitli şiddet eylemlerini ölçen ve bunlara yanıt veren yeni politikaların değiştirilmesi ve yeni kurumların geliştirilmesi de dahil olmak üzere diğer girişimlere de dikkat çekmiştir. Farley (2018), #BenDe (#MeToo)⁷ hareketinin beyaz olmayan orta sınıf kadınları da kapsadığını ve ayrıca tutuklu kadınları, kadın gazileri, ev işçilerini ve işçi kadınları da etkilemeye yönelik girişimleri gözlemlemiştir. Pakistan Kadınının Statüsü Ulusal Komisyonu, 2015 yılında siyasi alanda kadınlara yönelik şiddetin yaygınlığını değerlendirmek de dahil olmak üzere, yeni bir dizi standartlaştırılmış yöntemi devreye soktu. Kanada Avam Kamarası’ndaki tüm taraflardan oluşan bir danışma kurulu, parlamento içindeki cinsel taciz iddialarını araştırmak ve çözmek için kapsamlı bir prosedür geliştirdi. Tüm milletvekillerinin yeni etik standartlar konusunda eğitilmesini ve cinsel istismarı kınayan bir taahhütname imzalamasını savundu. Feminist gruplar ve siyasi örgütler, kolektif eylem için önemli olabilecek kişisel felsefeler geliştirmek ve siyasi katılımı teşvik etmek gibi mekanizmalara odaklanabilir. Bunlar, siyasi partilere ve feminist gruplara kadın düşmanı popülistlerle mücadelede yardımcı olabilir.

⁶ İngilizce “alternative right” (alternatif sağ) söz öbeğinin kısaltması ve kabaca, göç karşıtı sağ parti ve grupları tarif eden bir terim.

⁷ #MeToo (#BenDe), çok çeşitli yerel ve uluslararası isimlerle ortaya çıkan cinsel taciz ve cinsel saldırıya karşı bir harekettir. Hareket, özellikle iş yerinde cinsel saldırı ve tacizin yaygın olduğunu gösterme çabasıyla, Ekim 2017’de sosyal medyada yayılmaya başladı. bkz. https://www.wikiwand.com/tr/Me_Too_hareketi

Artan örtülü kadın düşmanlığı vakalarına uyum sağlayabilecek yeni iş modelleri tasarlama

Altıncı öneri, artış gösteren örtülü kadın düşmanlığı vakalarına uyum sağlayabilecek yeni iş modelleri tasarlamayla ilgilidir. Vickery ve arkadaşları (2018), çevrimiçi platformların, gerçek bir insani ve adil katılım beklentisini desteklemek ve revize edilmiş kuralları kabul etmeyi reddeden kullanıcıları dışlayan bir iş modelinin çok daha makul olabileceğini öne sürdüler. Bunu başarmak için Baron (2016), kullanıcı liderliğindeki grupların bu tür girişimleri başlatmak ve diğer sektörlere de genişletmek için daha fazla finans da dahil olmak üzere kaynaklarını geliştirmesini önermektedir. Kadın haklarını destekleyen tüm kamu kurumları, yerel sakinlere kadınlara yönelik tacizleri önlemek için toplumsal cinsiyet eşitliği yükümlülüklerini nasıl uyguladıklarını göstermelidir. Redmond ve arkadaşlarına (2016) göre, liderlik rollerinde kadın rol modellerinin eksikliği, kadın lider olarak nasıl davranılacağı veya hareket edileceği konusunda belirsizliğe yol açmaktadır. Ayrıca, kıdemli kadın meslektaşlarından destek alamayan kadınlar, bazen liderlik rolleri için çabalayan diğer kadınlara nasıl daha iyi yardım edebilecekleri konusunda net değillerdir ve genellikle potansiyel hemsin liderleri kariyerleri için bir tehdit olarak görebilmektedirler. Bu nedenle kurumlar, revize edilen yasaları ve yönergeleri etkin bir şekilde uygulamak için yeni iş modellerini uygularken bu tür durumları da göz önünde bulundurmalıdır.

Yöneticileri eylemlerinden sorumlu tutma

Yedinci öneri, yöneticileri eylemlerinden sorumlu tutmakla ilgilidir. Corbett ve Hill'e (2015) göre hesap verebilirlik, yöneticileri ve işe alım görevlilerini bilinçsiz önyargılara bağlı olabilecek içgüdüsel duygulara daha az güvenmeye ve ilgili verileri elde etmek ve bunları etkili bir şekilde değerlendirmek için daha fazla çaba sarf etmeye motive edebilir. Bireyler, yanlış ve hatalı eylemleri ve kararları için adalete teslim edileceklerini bildiklerinde, kararlarını rasyonelleştirmek için onları donatacak şekilde hareket etme olasılıkları daha yüksektir. Johnson ve arkadaşları (2018), çalışanlar ve yöneticiler arasındaki otoriter ve güvenilir bağlantıyı dengeli bir biçimde dağıtmanın gerekliliğine işaret etmektedirler. İş ve eğitim yönetimi, cinsel istismar olasılığını azaltmak için gücü bireyler arasında yayma stratejilerini dikkate almalıdır. Yöneticiler ve değerlendiriciler kararlarından sorumlu tutulmadıklarında ve hesap verebileceklerini bildiklerinde, klişe temelli önyargılara dayanmaya çok daha az istekli veya daha az eğilimlidirler.

Günümüzün verili koşullarda, kadınların genel ruh sağlığı ve fizyolojisini olumsuz yönde etkileyen açık ve örtülü kadın düşmanlığının günlük yaşamda kendini göstermesinin çeşitli biçimleri söz konusudur. Eşit istihdam uygulamaları ve toplumsal cinsiyette eşitlik alanındaki kazanımlara rağmen, istatistikler kadınların siyaset, din, bilim, teknoloji, işletme, tıp, akademi, eğlence ve sosyal hizmet gibi alanlarda yetkili konumlarda önemli ölçüde yetersiz temsil edildiğini gösteriyor. Kadın düşmanlığı bağlamında, eril kültür ve tahakküm ve buna eşlik eden sayısız tutum arasında örneğin cinsiyetçi dil en tehlikeli araçlarından biridir. Kuşkusuz ki hoşgörüsüzlük ve ayrımcılık normalleştirildiğinde, yalnızca siyasette değil, bir bütün olarak toplumda kutuplaştırıcı bir iklimin yaratılmasına katkıda bulunmaktadır. Ağır küfürlü dil ve nefret söylemi biçimlerinin kapsamına girmese de, bugün internette yaygın olan alaycı mizah, kadınlara sadece 'şakalar ve takılmalar' olarak sözlü ifade saldırılarıyla kadın düşmanlığının ve cinsiyetçiliğin normalleşmesine önemli ölçüde katkıda bulunuyor. Daha önce de belirtildiği gibi, kadınların hedefe oturtulduğu kadın düşmanı pek çok tutumun travmatize edici sonuçları bulunmaktadır. Sonuç

olarak, eğitim alanındaki sosyal bilimcilerin ve özellikle psikologların, baskı ile travma arasındaki ilişkiyi iyi anlamaları ve buna göre bir yol haritası çizmeleri gerekli görünmektedir. Eğitim programlarının baskıya dayalı travmalara yönelik değerlendirme tekniklerini ve uygun yönetim stratejilerini müfredatlarına dahil etmesi önemlidir. Burada dile getirilenler potansiyel çözümlerin sadece birkaç örneğidir. Küresel, ulusal ve yerel düzeylerdeki aktörler, kadınlara yönelik her türden düşmanlığı, ayrımcılığı ve şiddeti önlemek, tedavi etmek ve cezalandırmak için birlikte çalışabilir ve çalışmalıdır. Önleyici tedbirler için nefret, düşmanlık ve şiddeti kabul edilemez hale getirmeye çalışmak, toplumsal cinsiyete dayalı nefret ve şiddeti ele almak ve sona erdirmek için en iyi pratikleri geliştirmek gerekli görünmektedir.

Kaynakça

- Ahmad, L., & Anctil Avoine, P. (2016). Misogyny In “Post-War” Afghanistan: The Changing Frames Of Sexual and Gender-Based Violence. *Journal of Gender Studies*, 27(1), 86-101.
- Aikat, D., Beamer, B., & Marron, M. B. (2021). *Misogyny Across Global Media*. Lanham, Maryland:Lexington Books.
- Altun, E. (2018). *Türk milliyetçi-muhafazakârlığında mizojini: Peyami Safa'nın romanlarını okumak* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bailey, M. (2018). Review Of The Book Haters: Harassment, Abuse, and Violence Online, By B. Poland. *Journal of Women in Culture and Society*, 43(2), 495-497.
- Baron, M. (2016). Hate Crime Legislation Reconsidered. *Metaphilosophy*, 47(4-5), 504-523.
- Barratt, S. A. (2017). Reinforcing Sexism and Misogyny: Social Media, Symbolic Violence and The Construction of Femininity-As-Fail. *Journal of International Women's Studies*, 19(3), 15-31.
- Barron, K., Ditlmann, R., Gehrig, S., & Schweighofer-Kodritsch, S. (2022). Explicit and Implicit Belief-Based Gender Discrimination: A Hiring Experiment. *CESifo Working Paper*, No. 9731. SSRN.
- Barthelemy, R. S., McCormick, M., & Henderson, C. (2016). Gender Discrimination in Physics and Astronomy: Graduate Student Experiences of Sexism and Gender Microaggressions. *Physical Review Physics Education Research*, 12(2).
- Bates, S., Lauve-Moon, K., McCloskey, R., & Anderson-Butcher, D. (2019). The Gender By Us® Toolkit: A Pilot Study of an Intervention to Disrupt Implicit Gender Bias. *Affilia*, 34(3), 295-312.
- Baydar, V., Kılıç C., Serpen, S. Ayşe S., & Günay, G. (2019). Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması Web Sitesi Örneği, *Fe Dergi*, 2, 65-77.
- Beltran, K., Yuksel, B. F., Engle, S., Rowland, C., Hashemi, N., Harrison, L., & Nguyen, A. (2021, Mayıs). Reducing implicit gender bias using a virtual workplace environment. The 2021 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems Konferansında Sunulan Bildiri, Yokohama, Japan. Erişim adresi: <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3411763.3451739>
- Burki, S. K. (2015). The Politics of Misogyny: General Zia-Ul-Haq's Islamization of Pakistan's Legal System. *Contemporary Justice Review*, 19(1), 103-119.
- Chaudhury, S., Srivastava, K., Bhat, P., & Sahu, S. (2017). Misogyny, Feminism, and Sexual Harassment. *Industrial Psychiatry Journal*, 26(2), 111-113.
- Cheng, L.-F., & Yang, H.-C. (2015). Learning about Gender on Campus: An Analysis of The Hidden Curriculum for Medical Students. *Medical Education*, 49(3), 321-331.

- Cherry, M. A., & Wilcox, M. M. (2020). Sexist Microaggressions: Traumatic Stressors Mediated By Self-Compassion. *The Counseling Psychologist*, 49(1), 106-137.
- Collins, P. H. (2017). On Violence, Intersectionality and Transversal Politics. *Ethnic and Racial Studies*, 40(9), 1460-1473.
- Connor, R. A., Glick, P., & Fiske, S. T. (2018). Ambivalent Sexism In The Twenty-First Century. In C. G. Sibley (Ed.), *The Cambridge Handbook of The Psychology of Prejudice* (pp. 458). Cambridge: Cambridge University Press.
- Corbett, C., & Hill, C. (2015). *Solving The Equation*. Washington: AAUW.
- Diaz-Fernandez, S., & Evans, A. (2019). Lad Culture as a Sticky Atmosphere: Navigating Sexism and Misogyny in The UK's Student-Centred Nighttime Economy. *Gender, Place & Culture*, 27(5), 1-21.
- Dickel, V., & Evolvi, G. (2022). "Victims Of Feminism": Exploring Networked Misogyny and #Metoo in The Manosphere. *Feminist Media Studies*, 1-18.
- Dignam, P. A., & Rohlinger, D. A. (2019). Misogynistic Men Online: How The Red Pill Helped Elect Trump. *Journal of Women in Culture and Society*, 44(3), 589-612.
- Easteal, P., Holland, K., & Judd, K. (2015). Enduring Themes and Silences in Media Portrayals of Violence Against Women. *Women's Studies International Forum*, 48, 103-113.
- Farley, M. (2018). #Metoo Must Include Prostitution. Dignity. *A Journal on Sexual Exploitation and Violence*, 3(1), 1-5.
- Frickel, S., Torcasso, R., & Anderson, A. (2015). The Organization of Expert Activism: Shadow Mobilization in Two Social Movements. *Mobilization: An International Quarterly*, 20(3), 305-323.
- Fuchs, T., & Schafer, F. (2020). Normalizing Misogyny: Hate Speech and Verbal Abuse of Female Politicians on Japanese Twitter. *Japan Forum*, 33(4), 1-27.
- García-Díaz, J. A., Cánovas-García, M., Colomo-Palacios, R., & Valencia-García, R. (2021). Detecting Misogyny in Spanish Tweets. An Approach Based on Linguistics Features and Word Embeddings. *Future Generation Computer Systems*, 114, 506-518.
- Ging, D., & Siapera, E. (2018). Special Issue on Online Misogyny. *Feminist Media Studies*, 18(4), 515-524.
- Girvan, E. J., Deason, G. M., & Borgida, E. (2015). The Generalizability of Gender Bias: Testing The Effects of Contextual, Explicit, and Implicit Sexism on Labor Arbitration Decisions. *Law Human Behaviour*, 39(5), 525-37.
- Holland, J. (2019). *Mizojini Dünyanın En Eski Ön yargısı Kadından Nefretin Evrensel Tarihi* (2. Baskı). Ankara: İmge Yayınları.
- Hunter, K., Maxwell, E., & Brunger, F. (2016). Misogyny in Health Professions? An Analysis of The Dalhousie Dentistry Scandal. *Commentary*, 4. Bioéthique.
- Işık Yetkin, S. (2018). Yılan, Su, Söz: Kadın Düşmanlığı ile Belirsizlik Korkusu Arasındaki İlişkiye Dair Bir Yorum Denemesi, *Folklor/Edebiyat*, 24(93), 177-196.
- Jane, E. A. (2017). *Misogyny Online: A Short (and Brutish) History*. London: Sage.
- Johnson, P. A., Widnall, S. E., & Benya, F. F. (2018). *Sexual Harassment of Women: Climate, Culture, and Consequences in Academic Sciences, Engineering and Medicine*. Washington, DC: The National Academies Press.
- Krook, M. L. (2017). Violence against Women in Politics. *Journal of Democracy*, 28(1), 1-17.
- Krook, M. L., & Restrepo Sanín, J. (2019). The Cost of Doing Politics? Analyzing Violence and Harassment Against Female Politicians. *Perspectives on Politics*, 18(3), 1-16.

- Lewis, R., Rowe, M., & Wiper, C. (2018). Misogyny Online: Extending The Boundaries of Hate Crime. *Journal of Gender-Based Violence*, 2(3), 519-536.
- Manne, K. (2017). *Down Girl: The Logic of Misogyny*. Oxford: Oxford Scholarship Online.
- McMahon, J. M., & Kahn, K. B. (2015). Benevolent Racism? The Impact of Target Race on Ambivalent Sexism. *Group Processes & Intergroup Relations*, 19(2), 169-183.
- Menegatti, M., & Rubini, M. (2017). Gender Bias and Sexism in Language. *Communication*. OxfordResearch.
- Nozza, D., Volpetti, C., & Fersini, E. (2019, Ekim). Unintended Bias in Misogyny Detection. International Conference on Web Intelligence (WI'19) Konferansında sunulan bildiri, Thessaloniki, Yunanistan. Erişim adresi: <https://dl.acm.org/doi/fullHtml/10.1145/3350546.3352512#:~:text=For%20example%2C%20the%20term%20women,is%20known%20as%20unintended%20bias>.
- Öçal, Evrenol, S. (2019). *Üniversite Öğrencilerine Yönelik Geliştirilen Kadına Karşı Her Türlü Düşmanca Tutuma (Mizojini) Karşı Eğitim Programının Etkinliğinin Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Redmond, P., Gutke, H., Galligan, L., Howard, A., & Newman, T. (2016). Becoming a Female Leader in Higher Education: Investigations From a Regional University. *Gender and Education*, 29(3), 332-351.
- Rosen, M. (2017). A Feminist Perspective on The History of Women as a Witches. *Dissenting Voices*, 6, 21-31.
- Samghabadi, N. S., Patwa, P., PYKL, S., Mukherjee, P., Das, A., & Solorio, T. (2021). Aggression and Misogyny Detection Using BERT: A Multi-Task Approach. In *Proceedings of the Second Workshop on Trolling, Aggression and Cyberbullying* (pp. 126-131). European Language Resources Association (ELRA).
- Savigny, H. (2020). Sexism and Misogyny. In K. Ross, I. Bachmann, V. Cardo, S. Moorti & M. Scarcelli (Eds.) *The International Encyclopedia of Gender, Media, and Communication*.
- Schmitz, R., & Kazyak, E. (2016). Masculinities In Cyberspace: An Analysis of Portrayals of Manhood in Men's Rights Activist Websites. *Social Sciences*, 5(2), 1-16.
- Sękowska-Kozłowska, K., Baranowska, G., & Gliszczynska-Grabias, A. (2022). Sexist Hate Speech and The International Human Rights Law: Towards Legal Recognition Of The Phenomenon By The United Nations and The Council Of Europe. *International Journal of Semiot Law*.
- Smith, K. N., & Gayles, G. (2018). "Girl Power": Gendered Academic and Workplace Experiences Of College Women In Engineering. *Social Sciences*, 7(2), 1-23.
- Suveren, Y. (2022). Bilinçsiz Önyargı: Tanımı ve Önemi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(3), 414-426.
- United Nations. (2019). *United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women* (UN Women). Erişim adresi: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2020/UN-Women-annual-report-2019-2020-en.pdf>
- Valkenburgh, S. P. V. (2019). "She Thinks of Him as a Machine": On The Entanglements of Neoliberal Ideology and Misogynist Cybercrime. *Social Media + Society*, 5(3).
- Van Valkenburgh, S. P. (2018). Digesting The Red Pill: Masculinity And Neoliberalism in The Manosphere. *Men and Masculinities*, 24(1), 84-103.
- Vickery, J. R., Everbach, T., Blackwell, L., Franks, M. A., Friedman, B., Gibbons, S., Gillespie, T., & Massanari, A. (2018). Conclusion: What Can We Do About Mediated Misogyny? In J. Vickery & T. Everbach (Eds.), *Mediating Misogyny* (389-412). Cham: Palgrave Macmillan.
- Waseem, Z., Davidson, T., Warmsley, D., & Weber, I. (2017). Understanding Abuse: A Typology of Abusive Language Detection Subtasks. *ACLWeb*, 78-84.

Makale Bilgi Formu
Yazarın Katkıları: Makale tek yazarlıdır.
Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.
Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kar amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.
Etik Onay ve Katılımcı Rızası: “Günümüz Dünyasında Kadın Düşmanlığı (Mizojini) ve Görünümleri” başlıklı çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir. Yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmadığı yazar tarafından beyan edilmiştir.
Not: Bu makale iThenticate sistemi tarafından taranmıştır.